

Edgar Lawrence "E.L." Doctorow (1931–2015) a fost unul dintre cei mai importanți romancieri americani ai secolului XX. S-a născut în cartierul Bronx din New York, fiind descendentul unei familii de evrei ruși. A absolvit Kenyon College din Ohio și apoi a studiat, timp de un an, dramaturgia engleză la Columbia University. A scris douăsprezece romane, trei volume de povestiri și o piesă de teatru. A debutat în 1960 cu romanul *Welcome to Hard Times*, iar printre volumele sale importante se numără: *Cartea lui Daniel* (*The Book of Daniel*, 1971), *Ragtime* (1975), câștigător al National Book Critics Circle Award, *World's Fair* (1985), pentru care a primit National Book Award, *Billy Bathgate* (1989), câștigător al National Book Critics Circle Award și al PEN/Faulkner Award, *Labirintul apelor* (*The Waterworks*, 1994) și *The March* (2005), câștigător al National Book Critics Circle Award și al PEN/Faulkner Award. În aceste romane, la fel ca în multe dintre operele sale, eroi fictivi sunt plasați, alături de personaje reale cunoscute, în diverse contexte istorice. Narațiunile lui Doctorow au fost apreciate pentru originalitatea și versatilitatea lor, iar autorul a fost laudat pentru îndrăzneala și imaginația lui. Mai multe dintre romanele sale au fost ecranizate în filme de succes, printre acestea numărându-se *Billy Bathgate* și *Ragtime*. Academia Americană de Arte și Litere i-a acordat în 2013 lui E.L. Doctorow Medalia de Aur pentru Ficțiune, iar președintele Barack Obama l-a numit „unul dintre cei mai mari romancieri ai Americii”.

E . L . DOCTOROW

Billy Bathgate

Traducere din limba engleză și note
MIHNEA GAFIȚA

LIBRĂRIA NAȚIONALĂ

UNU

Trebuie să fi fost ceva plănuț de el, fiindcă atunci când am ajuns cu mașina la doc, remorcherul era deja acolo, cu motorul pornit, legănându-se pe apa fluviului într-o spumă fosforescentă, singura lumină de altfel pentru că luna nu se vedea și nu era nici un bec aprins, nici în baraca unde ar fi trebuit să stea docherul, nici pe remorcher, în mașină nici atât și totuși fiecare știa unde era fiecare lucru, așa încât atunci când a apărut Packard-ul cel mare, Mickey șoferul a coborât rampa cu frâna pusă, ca să nu-i zdroncăne roțile pe scânduri, iar când a tras în dreptul pasarelei, ușile s-au și deschis și i-au săltat pe sus pe Bo și pe fată până să apuce ei să zică *păs* în toată bezna aia. Și nu au opus nici o rezistență, au trecut numai niște volume negre, atâta tot, și am auzit un zgomot surd, cam cum faci probabil când ești speriat și te trezești cu o mână alta decât a ta peste gură, pe urmă portierele s-au trântit și mașina a pornit ca din pușcă, iar remorcherul s-a desprins și el de mal, deși nu trecuse nici măcar un amărât de minut. Cum nu mi-a spus nimeni să nu, am sărit la bord și m-am agățat de parapet, înfricoșat, bineînțeles, dar altminteri băiat capabil, așa cum zisese și el, băiat capabil și capabil să învețe și, după câte văd acum, capabil să adore, să divinizeze acea brutalitate a puterii cu care el se împăca mai bine ca oricine; da, da, și amenințarea că oricui, dacă-i ieșea în cale, îi putea suna ceasul dintr-o clipă în

alta, pe asta se baza totul, de-asta eram eu acolo, de-asta mă treceau florii când mă considera băiat capabil, fiindcă se putea foarte bine să fie un maniac.

Și pe urmă aveam automulțumirea tipică acelor foarte tineri, în cazul de față pur și simplu îmi făceam iluzia că puteam s-o șterg oricând voiam, dacă voiam, că puteam scăpa de el, că puteam scăpa de furia lui, sau de capacitatea lui de înțelegere și de atingerea brațului lui cel lung, și asta pentru că eram în stare să sar câte-un gard și să mă strecur pe câte-o alee, să mă cațăr pe scările de incendiu și să dansez pe marginea acoperișului oricărei clădiri din lume dacă era vorba de așa ceva. Eram capabil, știam și eu încă înaintea lui, deși atunci când mi-a spus el treaba asta a însemnat mai mult decât o confirmare – m-a făcut al lui. Oricum, pe atunci nu mă gândeam la nimic din toate astea, era numai așa, ceva ce aveam în mine și la care puteam apela dacă era cazul, nici măcar o idee, ci un instinct care aștepta în creierul meu, dacă vreodată aș fi avut nevoie de el, pentru că altminteri de ce aș fi încălecat parapetul ca să stau la pândă pe punte, când apa fosforescentă se făcea din ce în ce mai multă în jurul meu, când uscatul se îndepărta din ce în ce mai mult, când vântul îmi bătea în ochi dinspre hăul negru de apă, iar insula de lumini se înălța în fața mea ca un pachetbot uriaș care aluneca pe lângă mine, lăsându-mă izolat în compania marilor gangsteri ai timpului meu.

Aveam instrucțiuni simple pentru când nu făceam ceva ce mi se cerea în mod explicit să fac: să fiu atent, să nu-mi scape nimic și chiar dacă el n-ar fi explicat treaba asta în atât de multe cuvinte, să devin genul de om care în orice moment se uită și în orice moment ascultă, indiferent în ce stare m-aș fi aflat, îndrăgostit, sau în pericol, sau umilit, sau într-o neagră deznădejde – să nu pierd nici măcar o fracțiune de secundă, nici chiar dacă era cea din urmă din viața mea.

Așa încât știam că trebuia să fi fost ceva plănuț, deși împănase totul cu furia lui tipică din care rămâneai cu impresia că tot ce făcea îi trecuse prin cap cu o clipă mai devreme, ca de pildă atunci când îl sugrumase pe inspectorul ăla de la pompieri și pe deasupra îi mai și zdrobise teasta, după care zâmbise către el apreciindu-i flerul profesional. Nu mai văzusem niciodată așa ceva și presupun că există metode mai abile, dar oricum ai întoarce-o este un lucru greu de făcut; tehnica lui consta în aceea că nu avea nici o tehnică, pur și simplu năvălea spre celălalt urlând și cu brațele ridicate, se arunca asupra lui cu toată greutatea și-l trântea grămadă la pământ, ateriza peste el cu o bufnitură de probabil că bietului nenorocit îi plesnea șira spinării, cine știe?, pe urmă îi ținut brațele jos cu genunchii, îl apuca de beregată și-i înfunda traheea cu amândouă degetele mari, iar când ăluia îi ieșea limba din gură și i se bulbucau ochii, îi izbea capul de podea de două-trei ori ca pe o nucă de cocos pe care ar fi vrut s-o despică în două.

Și erau cu toții în haine de seară, mi-aduc aminte de asta, dl. Schultz cu cravată neagră și pardesiul negru cu guler de astrahan, cu eșarfă de mătase albă la gât și cu pălăria gri-perle înfipă pe creștetul capului, în față, exact ca președintele. Pălăria și pardesiul lui Bo rămăseseră la garderobă la Clubul Ambasador unde se aniversau cinci ani de asociere în afacerea cu berea, deci era într-adevăr ceva plănuț dinainte, chiar și meniul, atâta că Bo interpretase greșit ideea întâlnirii și-și adusese cu el și ultima cucerire, iar mie ceva îmi spusese atunci, deși habar n-aveam despre ce era vorba când i-au vârat pe amândoi în Packard-ul ăla mare, că fata nu făcea parte din program. Așa că acuma era și ea aici pe remorcher, care pe dinafară nu avea nici o lumină, probabil fiindcă trăsese perdelele peste hublouri, și deci nu vedeam ce se întâmpla înăuntru, dar auzeam vocea d-lui Schultz și chiar dacă nu puteam

desluși cuvintele, îmi dădeam seama că nu era ceva de bine și mi-am închipuit că ar fi preferat să nu asiste și fata la ce aveau de gând să-i facă bărbatului la care poate că ea ținea. La un moment dat am auzit sau am simțit zgomot de pași pe o scară metalică și m-am întors cu spatele la cabină, m-am aplecat peste parapet și am zărit pentru o clipă un ochi luminos de apă furioasă, încrețită, verde-neagră la culoare, și pe urmă a tras cineva probabil perdeaua peste hublou, fiindcă apa a dispărut în beznă. După câteva clipe am auzit pașii întorcându-se.

În aceste condiții, nu mai eram atât de convins că procedasem bine venind la bord fără să mi se spună să vin. Trăiam și eu, ca noi toți de altfel, în funcție de toanele lui, mă gândeam tot timpul cum să-i provoc unele bune și fiindcă oamenii din jurul lui simțeau de obicei nevoia de a-l împlânzi, atunci când făceam câte ceva din ordinul lui, trăgeam tare să mă achit de sarcină cât mai bine și în același timp răsuceam pe toate părțile în minte ce aș fi putut spune în apărarea mea dacă din cine-știe-ce motiv ar fi fost nemulțumit. Nu că ar fi existat vreun drept de apel. Am rămas deci câteva minute acolo, lângă parapetul rece, nemișcat, nehotărât, pasager clandestin, uitându-mă la șirurile de lumini de pe podurile care se îndepărtau, cu sentimentul regretului pentru ce lăsam în urmă. Dar deja coborăsem destul de mult pe fluviu și ajunsesem mai spre larg, unde valurile erau mai mari, remorcherul începuse să se aplece și să se legene, iar eu a trebuit să-mi desfac picioarele ca să-mi păstrez echilibrul. Vântul se înțețise și el și prova care spărgea valurile îmi arunca stropi de spumă peste față, mă țineam de parapet cu spatele lipit de perețele cabinei și m-a cuprins la un moment dat acel soi de amețelă asociată de obicei cu senzația că apa este o fiară de pe altă planetă și pe măsură ce se scurgeau clipele se contura în imaginația mea portretul ei de creatură misterioasă, puternică, infinit de vastă, aflată chiar acolo, sub

vasul cu care înaintam eu și de altfel sub toate vasele de pe lumea asta care chiar dacă s-ar lega toate unul de altul tot nu ar acoperi nici un deget din pielea ei unduitoare și încrețită.

Așa că am crăpat ușa numai cât să mă strecor cu umărul înainte și am intrat, după principiul că dacă tot era vorba să mor, măcar să mor undeva înăuntru.

Iată ce am văzut după ce am clipit de câteva ori în lumina piezișă a unui lămpaș agățat de tavanul cabinei: Bo Weinberg, elegant cum era, stătea desculț lângă pantofii de lac ascuțiți la vârf, lângă ciorapii negri de mătase și jartierele aferente care zăceau alături răsucite ca niște țipari morți și se uita la propriile lui picioare albe, cum arătau mult mai lungi și mult mai late decât pantofii din care și le scosese, se uita fix la ele probabil fiindcă picioarele sunt o parte intimă a corpului omenesc greu de asociat cu o cravată neagră. Urmărindu-i privirea, a trebuit să fiu și eu de acord cu ceea ce gândea el mai mult ca sigur în acel moment, și anume că, deși facem atâta caz de civilizație, continuăm să ne deplasăm cu ajutorul acelor prelungiri despicate în partea din față în cinci segmente de lungimi diferite, fiecare acoperit parțial cu ceva cornos.

În fața lui se găsea Irving, proptit într-un genunchi, eficient și impasibil ca de obicei, suflecându-i metodic lui Bo pantalonii cu vîpușcă neagră de satin. Irving mă văzuse, dar se făcuse că nu mă observă, lucru tipic pentru el care era omul de încredere al d-lui Schultz și care făcea exact ce i se spunea să facă, lăsând impresia că nu se gândea la nimic altceva. Acum sufleca niște pantaloni. Era un tip cu pieptul scobit, cu un început de chelie, palid și cu pielea pergamentoasă, ca de alcoolic, și știam eu ce știam despre bețivii de pe vase, cât îi costă ca să stea treji, cum trebuie să se concentreze, starea de rău continuu în care trăiesc. Îmi plăcea să-l urmăresc pe Irving chiar dacă nu

fața, ca acum, de exemplu, ceva extraordinar. Fiecare răsucire a pantalonului era perfect egală cu cea dinainte. Irving făcea totul meticolos și fără mișcări inutile. Era un profesionist, dar cum singura lui profesie era aceea de a face față neprevăzutului vieții pe care și-o alesese, se purta ca și cum viața în sine ar fi fost o profesie, la fel cum presupun că se comportă, într-un serviciu mai convențional, un valet.

În spatele lui Bo Weinberg și la aceeași distanță de el ca și mine, numai că în partea cealaltă a cabinei, stătea dl. Schultz, cu pardesiul desfăcut, cu eșarfa de mătase albă aruncată neglijent pe după gât, cu pălăria lăsată pe ceafă, cu o mână în buzunarul hainei și cu cealaltă atârându-i moale pe lângă picior și ținând un pistol cu care țintea în gol către podea.

Scena asta m-a impresionat atât de tare încât m-am umplut de respect, ca atunci când îți dai seama că asști la un eveniment istoric. Totul se mișca la unison în sus și-n jos, dar cei trei din cabină parcă nici nu observau, și până și vîietul vîntului se auzea înfundat și îndepărtat aici înăuntru, unde și aerul avea un miros greu de catran și de motorină, printre colacii de frînghie groasă stivuiți ca niște pneuri de mașină, printre scripeți și grămezi de lanțuri și rafturi burdușite cu unelte și lămpi cu petrol și o mulțime de alte troace despre care habar n-aveam cum se cheamă sau la ce ar putea folosi, dar nu mă îndoiam că erau esențiale pentru viața marinărească. Și vibrațiile motorului se simțeau foarte bine aici înăuntru și-mi dădeau un sentiment de siguranță, parcă-mi intrau în palma cu care mă proptisem de ușă ca s-o țin închisă.

La un moment dat ochii mei s-au întâlnit cu ai d-lui Schultz care mi-a arătat brusc două șiruri drepte și egale de dinți mari albi, fața lui cu trăsături dure încrețindu-se a zâmbet de generoasă apreciere. Parc-ar fi Omul Invizibil, a zis el, iar eu am tresărit când l-am auzit rupând tăcerea,

cum aș fi tresărit dacă vreun personaj pictat pe peretele unei biserici ar fi început să vorbească. Pe urmă, fără să vreau, i-am răspuns la zâmbet. Sufletul mi s-a umplut de bucurie, sau poate de recunoștință față de bunul Dumnezeu că aveam parte măcar de acest moment în care soarta nu-mi stătea sub semnul întrebării.

—Ia uite, Irving, a venit și puștiul cu noi, a continuat el. Ce, băiete, îți plac bărcile?

—Nu știu încă, i-am răspuns eu sincer și nu am înțeles de ce răspunsul meu cinstit l-a amuzat atât de tare, dar a început să râdă în hohote, cu vocea lui ca de goarnă, ceea ce mi s-a părut cu totul anapoda față de solemnitatea momentului — expresia celorlalți doi parcă era mai potrivită. Și mai era ceva în legătură cu vocea d-lui Schultz care o făcea să fie un element esențial al puterii lui dominante: problema nu este că era întotdeauna foarte sonoră, ci că-i ieșea din gât cu o anumită vibrație armonică de altfel foarte melodioasă, ca și cum gâtul lui ar fi fost o cutie de rezonanță și poate că și coșul pieptului și oasele nasului participau la producerea acelei voci de bariton care-ți atrăgea atenția imediat în sensul că ai fi vrut să ai și tu o asemenea voce ca de goarnă, atâta că atunci când ridica tonul furios, sau chiar când râdea, ca acum, îți răcăia urechile și-ți dădea un sentiment de neplăcere, cum îmi dădea mie în clipa asta, deși poate că altceva nu-mi plăcea — faptul că mă băgasem și eu s-o fac pe deșteptul când un om trăgea să moară.

De-a lungul peretelui cabinei era o banchetă, sau mai degrabă o poliță îngustă, din stinghii vopsite în verde. M-am așezat pe ea. Ce făcuse oare Bo Weinberg? Eu numai de câteva ori îl întâlnisem, era un fel de cavalier rățăci-tor, nu-l prea vedeai în biroul de pe Strada 149, niciodată în mașini, prin camioane nici atât, dar întotdeauna se știa că operațiunile depindeau cumva și de el, tot așa cum depindeau de dl. Dixie Davis, avocatul, sau de Abbadabba